

Zero Waste kļūst par dzīvesveidu

AGRITA NUSBAUMA-KOVAĻEVSKA

Zero Waste ir brīvprātīga kustība, kuras sekotāju mērķis ir ikdienā samazināt atkritumu daudzumu, piekļopot aprites ekonomikas principus. Aprites ekonomika ir ražošanas un patēriņa modelis, kas ietver resursu atkārtotu izmantošanu, kā arī iekārtu remontu, atjaunošanu un pārstrādi, lai izmantotie resursi tiktu maksimāli ilgi izmantoti, pirms tie kļūst par atkritumiem.

Biedrības „Zero Waste Latvija” mērķi ir mazināt Latvijas sabiedrības radītā piesārņojuma nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, veicināt Latvijas attīstību atbilstoši ilgtspējīgas attīstības principiem, veidot un atbalstīt videi draudzīgas alternatīvas piesārņojošiem ierādumiem, pakalpojumiem un precēm, veicināt to pārņemšanu plašākā sabiedrībā, popularizēt bezkritumu dzīvesveidu un aprites ekonomikas principus, kā arī sniegt atbalstu tiem, kas vēlas iesaistīties un veicināt bezkritumu praksi.

MAIRITA LŪSE aktīvi darbojas organizācijā *Zero Waste* un interesējas par sistēmiskiem risinājumiem, kas atvieglo atkritumu neradīšanu un pārstrādi.

— Bezkritumu jeb *Zero Waste* koncepts nav jauns, lai gan cilvēkiem tā varētu šķist. Tas ieviests jau 60. gados, bet plašāku popularitāti ieguvis 90. gadu beigās. Mūsdienās *Zero Waste* tiek asociēts ar dzīvesveidu, kuru pieņem aizvien vairāk un vairāk cilvēku, lai iestātos pret planētas piesārņojumu un par atkritumu samazināšanu. Īstenībā ļoti daudzi cilvēki jau dzīvo pēc šiem principiem, tikai to līdz galam nepazīn.

Zero Waste pamatprincipi ir radīt pēc iespējas mazāku daudzumu atkritumu. Šobrīd visa sistēma ir iekārtota tā, ka atkritumi tiek radīti lielā daudzumā, pilnīgi tos nevarot nav iespējams, tomēr mūsu mērķis ir samazināt atkritumu daudzumu, ne tikai tos šķirojot.

— **Kā šo mērķi iespējams īstenot?**

— Pirmkārt, mazāk iegādājoties dažādas lietas, bez kurām noteikti varētu iztikt. Viss, ko mēs neesam mājās, jāizvēlas atbildīgi. Jāizvērtē, vai lietas, ko iegādājamies, kalpos ilgtermiņā, vai tās tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

Mairita Lūse pauž pārliecību, ka sabiedrība kļūst apzinīgāka un vairāk domā, kā dzīvot zaļi un videi draudzīgi.

Foto no personiskā arhīva

Zero Waste nav nekas slihts, tas neapgrūtina ikdienu un nepadara to sliktāku. Tas ir dzīvesveids, kas dzīvi padara labāku.

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

jeb bioloģisko atkritumu samazināšana. Izņemot ēdienu nepatīk nevienam, tomēr bioloģiskie atkritumi ir liela mūsu radīto atkritumu daļa. Visbiežāk ēdienu nākas izmest tādēļ, ka neesam pienācīgi saplānojuši savas ēdienreizes. Bezkritumu dzīvesveida neatņemama sastāvdaļa ir arī ledusskapja satura pārskatīšana, apzināšanās, kas tiek izmests, ēdiena pagatavošana no sev pieejamajiem produktiem. Manuprāt, laukos dzīvojošajiem cilvēkiem ir ērti veidot kompostu, un daudzi to arī dara, pat neiedomājoties, ka tas ir ļoti labi un videi svarīgi. Tā ir viena no lietām, kas cilvēkiem būs jādara. Pilsētās tiek domāts, kā tikt galā ar šo problēmu, kā bioloģiskie noārdāmos atkritumus atšķirot no citiem sadzīves atkritumiem, tikmēr laukos dzīvojošie jau rīkojas. Visus atkritumus sajaukt kopā un apglabāt īsti nav iezja. No 2024. gada Latvijā pašvaldībām būs jānodrošina arī bioloģisko atkritumu konteineri, un iedzīvotāji varēs atdalīt atkritumus, tādējādi samazinot sadzīves atkritumu daudzumu. Risinājumi un izaicinājumi ir ļoti atšķirīgi pilsetām un lauku reģioniem. Mazpilsetās lielākais izaicinājums būs, kā izskaistīt, saprast, cik daudz cilvēku kompostē, un kā veicināt interesi par kompostēšanu.

— **Viens no Zero Waste pamatprincipiem ir arī dot lietām otro dzīvi.**

— Pirmkārt, mazāk iegādājoties dažādas lietas, bez kurām noteikti varētu iztikt. Viss, ko mēs neesam mājās, jāizvēlas atbildīgi. Jāizvērtē, vai lietas, ko iegādājamies, kalpos ilgtermiņā, vai tās tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

impulsīvi un apdomāt, cik ilgi šī lieta kalpos. Tiesa, tas ir ļoti grūti izdarāms. Protams, šeit ir runa arī par finansiālajiem līdzekļiem un jāizvērtē, kurā brīdī labāk izvēlēties vienu lietu, kas varbūt ir krietni dārgāka, bet kura ir kvalitatīvāka un kalpos ilgāk, nevis būtu nolietota jau pēc pāris lietošanas reizēm. Organizācijās mērķis nepavisam nav samazināt cilvēku prieku. Reizēm sabiedrībai jāizvērtē, vai tas tiks izmantotas, nevis krās puteklis. Cilvēks ir patērētājs, visapkārt tiek stāstīts, cik ļoti mums viss ir nepieciešams, bet, palūkojoties uz to, ko iegādājamies, — cik tad patiesībā to izmantojam? Cilvēkiem būtu jāmācās nepirkt

— Videi ļoti labi un draudzīgi ir dot lietām otro dzīvi. Pirmais, kas nāk prātā, — apģērba atdošana. Arī to cilvēki ikdienā dara, bet neaizdomājas, ka tā arī ir viena no bezkritumu dzīvesveida sastāvdaļām.

— Diemžēl jāsaprot, ka apģērba ne tikai Latvijā, bet pasaulē ir ļoti daudz un tas ir sliktā kvalitātē, līdz ar to tas ne vienam nav vajadzīgs. Šeit jādomā par saprātīgāku iepirkšanos, par kvalitatīvu apģērbu un tā kopšanu, lai tas kalpotu pēc iespējas ilgāk. Sprotams, ka no tā, kas mums mājās ir, jāietiek valā. Apģērbs, kas ir labi saglabājies, var kādam vēl noderēt un to var nodot tālāk. Tomēr ko darīt ar to, kas ir nolietots? Šeit būtu jāstrādā pie tā, lai būtu kur likt tekstilu, kas nevienam vairs nav vajadzīgs. Šis ir atkritumu apsaimniekojumu un valsts uzdevums. Pašlaik šis apģērbs nonāk sadzīves atkritumos, kas nepavisam nav labi. Tomēr vēl sliktāk ir, kad atkritumi tiek sadedzināti. Diemžēl bieži nākas dzirdēt par to. Ilgtermiņā tas atstāj negatīvu ietekmi gan uz vidi, gan cilvēka veselību. Dedzinot apģērbus, mēs dedzinām to pašu plastmasu. Fosilās vielas ir kaitīgas veselībai. Tās nonāk vai nu augsnē, vai gaisā, un tas nekur nepazūd. Ir daļa cilvēku, kas šo problēmu neuztver vai izturas pret to vieglprātīgi.

— Savukārt nolietotās riepās tiek pieņemtas par sakamu: par katru nodoto riepku jāmaksā 2 eiro. Kopš pagājušā gada septembra SIA „Madonas namsaimnieks” šķirošanas laukumā ir uzstādīts speciāls konteiners, kur iedzīvotāji var nodot apģērbus, apavus un mājas tekstilu (aizkarus, dvieļus utt.). Madonas pilsētā tas ir jaunums, bet, kā liecina „Latvijas Zaļā punkta” aptauja, šis pakalpojums kļūst aizvien

populārāks un iedzīvotāju aktivitāte gadu no gada palielinās. Tā 2021. gadā katrs piektais (21%) iedzīvotājs izmantojis iespēju nodot lietotos apģērbus tekstila šķirošanas konteinerā. SIA „Bio Baltia vide” savāktais tekstila apjoms speciālajos tekstila šķirošanas konteineros 2020. gadā bijis aptuveni 500 tonnu, bet 2021. gadā no janvāra līdz oktobrim — jau 853,4 tonnas.

Cik pieprasīts šis pakalpojums

Izglītošanu mainījies attālinātais darbības laiks

2019. gada rudenī konkursa rezultātā starp Cesvaines novada pašvaldību un uzņēmumu SIA „Pilsētdives serviss” tika noslēgts līgums par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumiem. — Vai tas ir spēkā pēc administratīvi teritoriālās reformas, kad Cesvaines novads iekļauts jaunizveidotajā Madonas novadā? — vaicāju uzņēmuma „Pilsētdives serviss” Malienas reģiona vadītāji Ineta Ivaško.

— 2019. gada oktobrī tika noslēgts līgums uz trīs gadu termiņu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu torēžējā Cesvaines un Cesvaines pagasta administratīvajā teritorijā. Šobrīd pēc līguma nosacījumiem turpinām veikt Cesvaines pilsētas un Cesvaines pagasta atkritumu apsaimniekošanu. Maksa no šā gada 16. janvāra Cesvaines teritorijā par 1 m³ sadzīves atkritumu ir 29 eiro ar PVN. Piebildīšu, ka maksas palielinājums balstīts uz dabas resursu ikgadēju nodokļa paaugstinājumu un poligona „Kaudzītes” tarifa maiņu.

Līdzīgi ir ar Ērgliem. Ērgļu pilsētā, Ērgļu, Jumurdas un Sausnējas pagastā atkritumu apsaimniekošanas līgums tika noslēgts 2019. gada oktobrī. Šis līgums noslēgts uz pieciem gadiem. Šobrīd minētajās teritorijās turpinām apkalpot klientus un izvest sadzīves atkritumus, no 1. janvāra sadzīves atkritumu maksa Ērgļos, Jumurdas un Sausnējas pagastā par 1 m³ ir 26,16 eiro ar PVN.

Taujāja, kur atkritumi tiek vesti un noglabāti, uzņēmuma „Pilsētdives serviss” Malienas reģiona vadītāja atbild, ka sadzīves atkritumi no Ērgļiem tiek nogādāti uz poligonu „Dzīlā Vāda” Jēkabpils novada Mežāres pagastā, savukārt Cesvaines klientu sadzīves atkritumi tiek vesti uz poligonu „Kaudzītes” Gulbenes novada Litenes pagastā.

Tā kā līgums ar pašvaldību paredzēja vienpadsmit šķirotu atkritumu punktu izveidi, jautāju, vai tas Cesvainē ir spēkā.

— Jā, Cesvaines pagastā dalīti šķirotos atkritumus izvedam no vienpadsmit publiski pieejamiem dalīto atkritumu šķirošanas punktiem, — komentē Ineta Ivaško. — Ērgļu, Jumurdas un Sausnējas pagasta teritorijās ir septiņi šķirošanas punkti jeb dalīti šķirotu atkritumu konteineru atrašanās vietas.

Lūgta pakomentēt iedzīvotāju tikumus un izpratni par atkritumu rūpīgu šķirošanu, „Pilsētdives serviss” Malienas reģiona vadītāja atzīst: — Diemžēl atkritumu šķirošana Latvijā kopumā un arī mūsu reģionā ir nepietiekama. Dalīti šķirotu atkritumu konteineros ir samērā paliels sadzīves atkritumu piemaisījums. SIA „Pilsētdives serviss” rīko gan vebinārus par zaļāku dzīvesveidu, gan iespēju robežās pasākumus iedzīvotājiem, kuros stāsta par atkritumu šķirošanu. Tāpat klientiem esam sūtījuši informāciju par pareizo atkritumu šķirošanu. Diemžēl lielas korekcijas mūsu plānos par iedzīvotāju izglītošanu ir veicis attālinātās darbības laiks.

INESE ELSIŅA

Tekstila nodošana Madonā – jaunums

Bērzuaniete Iveta atzīnīgi vērtē jauno iespēju — otrreizējai lietošanai nodot apģērbus un apavus, kas pirms ievietošanas veikalā ir jāsapako maisiņos.

AGRA KONTEINĀIŅA foto

populārāks un iedzīvotāju aktivitāte gadu no gada palielinās. Tā 2021. gadā katrs piektais (21%) iedzīvotājs izmantojis iespēju nodot lietotos apģērbus tekstila šķirošanas konteinerā. SIA „Bio Baltia vide” savāktais tekstila apjoms speciālajos tekstila šķirošanas konteineros 2020. gadā bijis aptuveni 500 tonnu, bet 2021. gadā no janvāra līdz oktobrim — jau 853,4 tonnas.

Cik pieprasīts šis pakalpojums

Ekoskolas programma — iedvesma skolām

Viens no visaptverošākajiem un populārākajiem vides izglītības modeļiem pasaulē ir Ekoskolu programma. Tā ir ANO Vides programmas sadarbības partnere vides izglītībā un ir pamats vides izglītības procesa organizēšanai skolās. Pašlaik Ekoskolu programmā iesaistīts aptuveni 27 tūkstoši skolu 46 pasaules valstīs, iesaistot 6 miljonus skolēnu. Ekoskolu programmas pamatā ir vienkāršas un brīvi piemērojamas, bet savu efektivitāti drīz vien apliecinošas vides pārvaldes sistēmas izveide mācību iestādē. Turklāt programma neaprobežojas tikai ar vides pārvaldību skolā vien, tā veicina izpratni par vidi, saistot to ar daudziem mācību priekšmetiem, nostiprina caurviju prasmes, veido attieksmi un vērtības, interesi un līdz ar to arī vēlmi rīkoties, procesā iekļaujot visus skolas dzīvē iesaistītos, arī audzēkņu vecākus un apkārtnē dzīvojošos.

Nepilnus desmit gadus Ekoskolas nosaukums un Zaļais karogs bija Lazdonas pamatskolas vizītkarte un lepnums. Plašāk par dalību Ekoskolu programmā stāsta Lazdonas pamatskolas direktore vietniece **Kristīne Mutore:** — Pēdējo gadu Ekoskolu programmā vairs neesam, bet iegūtās prasmes un iemaņas savā mācību iestādē turpinām paši. Joprojām šķirojam atkritumus, vācam makulatūru un izlietojam baterijas. Sākumskolas klāstīs ir šķirošanas konteineri, kur bērni atsevišķi liek papīru, plastmasu un sadzīves atkritumus. Notiek makulatūras vākšanas akcijas, kad bērni uz skolu nes mājās savāktos makulatūras krājumus un izlietojam baterijas.

Gada beigās sazināmies ar attiecīgajiem uzņēmumiem, un uzkrātais tiek aizvests. Savukārt „Zaļās jostas” konkursa ietvaros cītīgākie saņem diplomus, skola saņem papīru, ko pedagogi izmanto mākslas stundās, un bērniem pašiem šie mācību līdzekļi nav jāpērk. Bez tam mācību procesā vairākos priekšmetos lielāka uzmanība tiek pievērsta vides jautājumiem, skolotājiem tā noteikti ir tālākizglītības iespēja, ir pieejami materiāli darbam ar skolēniem vides izglītībā. Jāpiemin arī tas, ka mūsu skolēni regulāri piedalās talķās gan skolas apkārtnē, gan sadarbībā ar AS „Latvijas valsts meži” — Smeceres silā. Pavasarī cītīgi kopjam ceļā malas, lasām atkritumus Vadzola ezera apkārtnē, arī ap savu skolu. Tās notiek gadu no gada. Protams, koviā laikā talķas ir mazinājušās, pagājušajā gadā, piemēram, mums nelāva visiem iet kopā un kolektīvi tulkot. Šogad ceram uz labāku situāciju, ceram, ka ierobežojumi mazināsies, un esam gatavi vides sakopšanai talķu veidā. Tās ir labs audzināšanas darbs, jo, kad pāpīrus un citu izmesto ap savu skolu bērns paceļ ar savām rokām, otru reizi viņam roka vairs neceļas ko tādū mest zemē. Tāpat ejot pārgājienos klašu audzinātājas vienmēr pievērš uzmanību sauklīm „Ko atnesi, to aiznesi”, lai apkārtējā vide saglabātos tīra un skolēni augtu un izglītos iekšējās kultūras jautājumos.

INESE ELSIŅA

teritorijā, viegli izsekot tā piepildījumam. Uz uzņēmumu Tukumā, ar kuru sadarbojamies, katru mēnesi aizvedam ap 2 tonnām tekstila, kur lietotais apģērbs, kurpes un citas lietas tiek pāršķirotas. Pēc tam tās tiek ziedotas labdarībai, daļa nonāk bērnu namos, daļu kā humāno palīdzību saņem trešās valstis. Kopumā iedzīvotāji ievēro izvirzītās prasības un nodod tīras, labi saglabātas drēbes. Aizrādījums par to, ka madonieši nodotu vairs neizmantojamās drēbes, neesam saņēmuši. Taču droši vien kāda daļa jau tiek atzīta par nelietojamām. Pirms nodot drēbes, citus tekstilizstrādājumus, arī apavus, katram tomēr vajadzētu padomāt, vai pats tos vilktu un izmantotu.

Uzņēmuma vadītājs norāda, ka šis arī ir galvenais nosacījums tekstilizstrādājumu šķirošanā — tiem jābūt vēl lietojamiem. Un ir vēl viena ļoti svarīga nišā — drēbes, apavi, viss nesums ir jāievieto maisiņos, jo pretējā gadījumā tie piesūcas ar mitrumu, kļūst netīri un neizmantojami. Uz Tukumā tas tiek aizvests ar visiem maisiem, līdz ar to nav redzams, kas tajos iepakots. Transporta izdevumus uz Tukumā sedz „Madonas namsaimnieks”.

Vaicāts, vai, palielinot šķirošanas iespējas un ņemot vērā arī dabas resursu nodokļa būtisku palielinājumu uz 85 eiro par tonnu,

ir samazinājies nešķirotu sadzīves atkritumu daudzums uzņēmuma apkalpes zonā, Oskars Janovičs atzīst, ka secinājums izdarīt vēl pārāgrī, par to varēšot spriest vasarā, kad būs iespējams izvērtēt datus pusegada griezumā.

— Šai ziņā visiem ir, kur augt un pilnveidoties: iedzīvotājiem — atkritumus vairāk šķirot, bet atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem — piedāvāt jaunus iespējas. Tas brīdis, kad būs jānodrošina arī bioloģisko atkritumu šķirošana, nav tālu. Vēl jau notiek diskusijas, vēl jau spriē par to, kā šo procesu labāk organizēt, vai šos konteinerus novietot blakus dalīto atkritumu konteineriem vai uzņēmumu šķirošanas laukumos, lai sasniegtu vēlamo rezultātu, jo liela nozīme būs tam, cik godprātīga būs iedzīvotāju attieksme, vai tajos netiks mestī sadzīves atkritumi. Situāciju atkritumu šķirošanā nenoliedzami uzlabos depozīta sistēmas ieviešana ar 1. februāri. Izvedamo atkritumu apjoms, tai skaitā arī šķirotu, samazināsies, jo diez vai konteineros tiks izmestas stikla un PET pudeles, tāpat citi iepakojumi, ja, to nododot, būs iespējams saņemt naudā. Depozīta sistēmas ieviešana pozitīvi ietekmēs arī šķirotu atkritumu turpmāko izmantošanu, piemēram, stikla pudeles, kas patlaban tiek pārstrādātas, varēs izmantot atkārtoti, — akcentē Oskars Janovičs.

Laukos pārsvarā viss aiziet aprītē

Cik aktuāli ir atkritumu šķirošana laukos, viedokli lūdzu izteikt **Daigu Lakotko**, Lauonas pagasta ZS “Caunes”:

— Nezinu, kur pilsetā tie atkritumi rodas, bet laukos pārsvarā viss aiziet aprītē, un domāju, ka mēs laukos salīdzinoši dzīvojam daudz zaļāk nekā pilsetā, jo gandrīz visam ir savs otrreizējais pielietojums.

Papira iepakojums, avīzes un viss, kas deg, nonāk krāsni un dod siltumu. Žurnālus gan nededzinu.

Virtuves atkritumu problēmas laukos nav, jo saimniecībā ir dzīvnieki. Ja sakrājas mizas (piemēram, kartupeļu mizas), tās nesam uz kūti lopiem. Ēdienu negatavoju tik pārmeģīgi daudz, lai būtu jāmet ārā, jo gatavoju to, ko viss ēd, un tūk, cik nepieciešams. Kompostu laukos neveidojam, jo ir tiksmēli.

Plastmasas iepakojums ir vienīgais, kas tiek sakrāts un nogādāts uz atkritumu konteineru. Atkritumu kasti var izvest divos mēnešos reizi, jo tāj nav, ko likt iekšā.

Arī vecās drēbes aiziet lupatās, pēc tam var sadedzināt. Pārsvarā viss tiek izmantots. Ja iegādājāmies kādu minerālūdeni vai citu dzirvenīnu, šīs plastmasas pudeles noder, lai ielietu pienu, ko kādam cilvēkam iedot.

Lielā mērā iztiekam no tā, ko paši audzējam. Tā kā slaucam govīs, mums ir savs piens, līdz ar to piena produktus veikalā nepērkam. Tāpēc iepakojums, kas paliek no piena produktiem, neuzkrājas. Nav jau tā, ka dzīvojam kā naturālajā saimniecībā un uz veikalu nebraucam. Taču, pārdomāti iegādājoties pārtiku, parciži to uzglab